

Forebyggelse af social kontrol

Center for Udsatte Flygtninge, Dansk Flygtningehjælp

Velkommen og dagens program

17.00-17.15: Velkomst og præsentation af dagens program

17.15-18.00: Social kontrol og forskellige syn på familie og børneopdragelse

18.00-18.30: *Pause med lidt forfriskninger*

18.30-19:00: Case-øvelse

19.00-19.15: Lovgivning og rettigheder ift. køn, seksualitet og ligestilling

19.15-20.00: Handlemuligheder, konkrete øvelser og redskaber

20.00-20.15: Opsamling og tak for i dag!

DFHs opgave i projektet om social kontrol

- At undervise, træne og opkvalificere professionelle og frivillige fra organisationer med viden og redskaber i forhold til social kontrol og ligestilling
- At understøtte en implementering af initiativer og indsatser i organisationerne, der rækker ud til forældre/-unge med minoritetsetnisk baggrund

Anbefalinger fra Københavns Kommunes ekspertgruppe til forebyggelse af social kontrol

- Indsatsen er blevet til på baggrund af anbefalingerne fra ekspertgruppen, som er nedsat af Københavns Kommune i 2016
- Særligt fokus på unge og inddragelse af civilsamfundet
- Der er tre niveauer i indsatsen: Forebyggende, foregribende og indgribende
- Nyt i 2017, at der også er en forældreindsats
- Denne indsats er forebyggende og en del af forældreindsatsen

Hvad er det?

SOCIAL KONTROL

Definition af social kontrol – ekspertgruppen

Der er tale om social kontrol, når individet gennem pres, tvang eller vold begrænses i sin livsudfoldelse og ret til at træffe selvstændige valg angående eget liv og fremtid. Det gælder f.eks. den enkeltes selvbestemmelse over egen krop, frihed til at vælge venner, fritidsaktiviteter, religion, påklædning, uddannelse, kæreste eller ægtefælle.

Definition af social kontrol – Etnisk Konsulentteam

Når unge bliver udsat for social kontrol og sanktioner i forsøget på at få dem til at opføre sig på en bestemt måde, som familien har udstukket, og dette overskrider dansk lovgivning og FN's børnekonvention.

Hvem er Etnisk Konsulentteam?

- Københavns Kommunes akut- og ekspertberedskab ift. æresrelaterede konflikter
- Kan bruges af fagfolk
- Består af to konsulenter
- Kan rykke ud inden for 24 timer

www.etniskkonsulentteam.kk.dk

Æresrelateret social kontrol

- Kontrol i familien, relateret til familiens begreber om, hvad der påvirker slægtens og familiemedlemmernes ære, anseelse eller ry
- Andre 'kigger med'
- Ære og skam er centrale begreber

Fokuspunkter

- > Etniske minoriteter er ikke en homogen gruppe
- > Man kan ikke generalisere
- > Social kontrol ses ikke kun inden for én bestemt trosretning eller hos personer fra ét bestemt oprindelsesland
- > Gælder både drenge og piger

Øvelse: Tal med din sidemakker

- > Tænk på en situation hvor du oplever social kontrol. F.eks. hvor et barn/en ung/en ægtefælle mistrives pga. social kontrol.

Forskellige syn på børn og opdragelse

- I det følgende taler vi om IDEALTYPEN (eks. individualistisk vs. kollektivistisk livssyn)
 - > Dvs. forsimplede modeller, der kan bidrage til forståelse, men kan ikke stereotyp lægges ned over den enkelte familie eller borger

Individualistisk og kollektivistisk livssyn

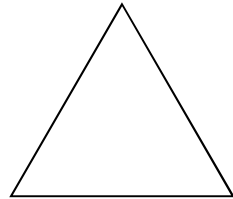
Individualistisk: "Det enkelte menneske opdrages med bevidstheden om at være eneansvarlig for sit liv og have lov til at gøre med sit liv, hvad han/hun selv ønsker."

Kollektivistisk: "Den faste ramme omkring livet er hele den udvidede familie [...] I dette anses individet for at have et lykkeligt liv, hvis familiens livsprojekter realiseres, og hvis familien som helhed er velfungerende."

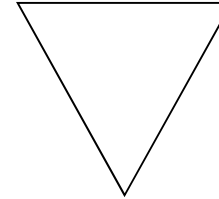
(Marianne Skytte)

Individualistisk vs kollektivistisk børneopdragelse

Ung/voksen

Barn

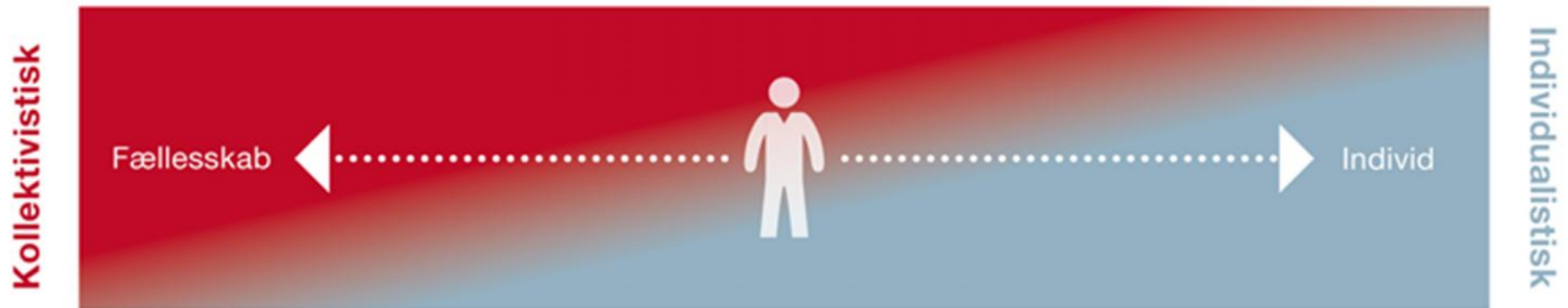
Ung/voksen

Barn

Fra få krav og forventninger til småbørn, som plejes og passes og har stort råderum, til lille frihed og kun lidt selvstændighed som ung og voksen og mange krav og forventninger fra familien. Lille råderum.

Fra mange krav og forventninger til småbørn. De skal lære at klare sig selv, blive selvstændige og har et lille råderum til stor frihed og selvstændighed som ung og voksen. Stort råderum.

Balance mellem det individualistiske og kollektivistiske

Kollektivistisk familiesyn

- Loyalitet og prioritering af kollektivets interesser over individets behov
- Æresbegrebet er centralt
- Den sociale prestige en familie tillægges beror i stor grad på kvindens ærbarhed
- Man passer på hinanden – og på hinandens børn
- Børnene skal passe på forældrene (en investering)

Familier præget af køns- og aldershierarki

- Patriarkalske familiemønstre – far er ‘udenrigsminister’ – mor er ‘indenrigsminister’
- Børneopdragelse er moderens ansvar – især når det går ‘galt’
- Børn skal lære af de voksnes erfaringer og ikke gøre deres egne
- Børnene tilhører kollektivet – man lytter til familiens autoriteter

Udsatte familier

- Problematikkerne kan være særligt udtalte i flygtningefamilier, hvor mor og/eller far lider af traumer
- Forældrene er opdraget i autoritære regimer
- Kommer fra patriarkalsk dominerede områder
- Isolerede og marginaliserede i det danske samfund
- Udenfor arbejdsmarkedet
- Bosiddende i et miljø fyldt med sladder
- Psykiske lidelser fylder i familien
- Familierne kan have dårlige erfaringer med / være skeptiske over for myndigheder

Familier styret af angst/traumer

- Mistro til omgivelserne
- Manglende eller nedsat evne til empati, ømhed og kærlighed
- Isolationstendens
- Overdreven/manglende opmærksomhed på børnene
- Stressreaktioner
- Depression
- Mareridt og søvnbesvær
- Støjoverfølsomhed

Hvordan kommer social kontrol til udtryk?

- Hvem må man være sammen med?
- Hvad må man have på? Tørklæde? Tildækket?
Make up?
- Hvad må man deltage i? Fritidsaktiviteter?
Svømning? Idræt? Lejrskole?
- Må man have sin egen telefon? Gå på nettet?
Bliver det tjekket hvem man har kontakt med?
Skal man gå direkte hjem fra skole?

Hvordan håndhæves social kontrol?

- Psykisk vold/mobning
- Nedværdigende sprogbrug og gestik
- Trusler
- Ignoreret/frosset ude
- Skyld og skam som pressionsmiddel
- Overvågning

Bekymringstegn / opmærksomhedspunkter

- Familien overvåger brug af mobil og computer
- Forbud om at gå andre steder hen end i skole eller på arbejde
- Søskende opfordres eller tvinges til at holde øje med hinandens adfærd
- Trusler, chikane og fysisk vold
- Mistrivsel hos barnet / den unge
- Ufrivillige udlandsrejser
- Tvangsægteskaber

Omfanget af social kontrol

- Flest minoritetsetniske unge er udsat for social kontrol ift. parforhold, seksualitet og køn (undersøgelse fra Als Research, 2011)
- 89% af efterkommere og 85% af indvandrere er udsat for social kontrol på dette område. Ca. halvdelen af alle unge med etnisk minoritetsbaggrund oplever, at de ikke må have en kæreste – dette gælder kun 1% af de danske unge.
- 25% af unge med etnisk minoritetsbaggrund frygter tvangsægteskab
- 25% oplever begrænsninger ift. valg af uddannelse, venner og fritidsaktiviteter

Konsekvenserne af social kontrol for drengene i udsatte familier

- Vennerne bliver primære kilde til anerkendelse (f.eks. bandemiljøer)
- Vennerne kontrollerer også hinanden
- Hierarkisk ordnet fællesskab med bestemte maskuline idealer
- Kontrol af søstre og kærester forventes af familie og jævnaldrende
- 'Dårlige søstre' falder tilbage på brødrene

Konsekvenser af social kontrol for pigerne

- I en kultur bygget op omkring ære
- Den sociale prestige en familie tillægges beror bl.a. på kvindens ærbarhed
- Skam – ingen må tro, at mødommen ikke er intakt
- Kvinden er derfor bærer af familiens ære

Konsekvenserne af social kontrol for de unge

- Lever ofte dobbeltliv
- Ingen voksne at tale med om det, der er godt og skidt
- Det bliver en verden af mistillid og løgne
- Bange for sladder
- Bange for, at familien opdager det, hvis de fortæller det til nogen
- Bange for at miste den familie, der betyder alt
- Lavt selvværd og selvtillid

Forskelle på drenge og piger

- Pigerne lever i evig frygt for at blive opdaget, hvis de bryder normerne – bliver sårbare overfor afpresning
- Drengene oplever, at deres familie ser igennem fingre med deres adfærd og seksuelle normbrud lige ind til fælden klapper, og de skal giftes med en fra deres egen kultur
- Homoseksualitet er uacceptabelt for begge køn

To-kulturalitet, third-culture-kids

- Ressourcer – sprog, interkulturelle kompetencer, udsyn
- Ambivalent og forvirret om loyalitet og tilhørsforhold
- Udfordret ift. identitetsdannelse – usikkerhed, forsinkelse
- Bruger energi på at navigere mellem de to kulturer
- Lever ofte dobbeltliv (skole/hjem)

Case-øvelse – hvad ville du gøre?

1. Case 1: Når bror bestemmer – Alfian og familien fra Syrien
2. Case 2: Når Jesus bestemmer – Mamy og familien fra Burundi

Hvad kan du gøre?

- Slip berøringsangsten – spørg ind!
- Afdæk risikoniveauet hos den enkelte
- Er du frivillig: kontakt en fagperson

LOVGIVNING OG RETTIGHEDER

Rettigheder – FNs børnekonvention

- FNs Børnekonvention blev vedtaget på FNs generalforsamling 20. november 1989
- Børnekonventionen fastlår, at børn og unge i hele verden har ret til at overleve, blive beskyttet og udvikle sig

FNs Børnekonvention

Børnekonventionen er børns 'grundlov' og sikrer børn ret til:

- Grundlæggende rettigheder som mad, sundhed og et sted at bo
- At udvikles via f.eks. skolegang, fritid og information
- At blive beskyttet mod krig, vold, misbrug og udnyttelse
- At have medbestemmelse i form af indflydelse, deltagelse og ytringsfrihed

FNs børnekonvention

Består af 54 artikler. Fire af de vigtige ift. arbejdet med social kontrol:

- 2: Ligestilling og beskyttelse mod diskrimination
- 14: Frihed for tanke, samvittighed og tro
- 15: Ret til forsamlings og foreningsfrihed
- 16: Ret til beskyttelse mod vilkårlig eller ulovlig indblanding i sit privatliv

Rettigheder gælder også inden for rammen af familien.

Ligestilling

- Kvinder og mænd har samme rettigheder og pligter
- Diskrimination på grund af køn eller seksuel orientering er ulovligt
- Kvinder og mænd har ret til selv at vælge partner samt hvornår og med hvem de vil giftes
- Tvangsægteskaber er ulovlige

Lovgivning

- Serviceloven
- Underretningspligt
- Forældreansvarsloven

Underretningspligt for alle

Efter lov om social service § 154 har alle, der får kendskab til, at et barn eller en ung udsættes for vanrøgt, vold, mishandling, seksuelle overgreb med videre eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare, pligt til at underrette kommunen.

Fagpersoners underretningspligt

Efter lov om social service § 153 har fagpersoner en særlig udvidet underretningspligt til kommunen.

Underretningspligten omfatter blandt andre offentligt ansatte og andre med offentlige hverv, læger, personer, der er beskæftiget ved opholdssteder, familiepleje, krisecentre, behandlingstilbud eller andre private tilbud, der for det offentlige udfører opgaver rettet mod personer med sociale eller andre særlige problemer.

Den, der underretter, er ikke part i sagen

- Den, der underretter, bliver ikke part i barnets eller den unges sag, og underretteren vil derfor ikke kunne få oplysninger om, hvilken hjælp eller støtte kommunen giver barnet eller den unge. Kommunen skal dog inden 6 dage sende en kvittering for underretningen.
- Kommunen skal dog som udgangspunkt orientere fagpersoner, der har underrettet, om, hvorvidt der igangsættes en børnefaglig undersøgelse eller andre foranstaltninger.

Forældreansvarsloven

- § 2. Forældremyndighedens indehaver skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov
- § 2, Stk 2. Barnet har ret til omsorg og tryghed. Det skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende behandling.

Handlemuligheder

HVAD KAN VI GØRE?

Handlemuligheder

- Lave arrangementer for forældre (kvinder og mænd samlet eller hver for sig), hvor I taler om svære emner som social kontrol, evt. inspireret af MindSpring-metoden
- Tage på udflugter, vise der en verden udenfor
- Kulturundervisning: synliggøre at danske kvinder har kæmpet for deres rettigheder (det kommer ikke af sig selv), og formidle et realistisk billede af ligestilling (og evt. mangel på samme) i praksis i Danmark
- Modarbejde fordomme – fokus på dialog og refleksion
- Fokus på rettigheder (som ikke blot er 'danske' men internationale)

Børneopdragelse – anbefalinger

- Kvinder uden beskæftigelse og uddannelse er stærkere kontrolleret af ægtefællen og kontrollerer børnene mere (Als Research, 2011)
- Hvis man løsner grebet om børnene, kan man også holde bedre styr på dem og bedre tale med dem om svære ting
- Informere om konsekvenserne af social kontrol for børnene (i skolen, på uddannelser, sociale liv)

Vær opmærksom på!

- Mistrivsel hos barnet / den unge
- Traumer kan spille ind
- Religion kan have stor betydning (snak evt. om religion)
- Social kontrol foregår ikke kun i familien – se det i et bredere perspektiv: hele den store familie, også i hjemlandet, boligområdet og imellem forskellige grupperinger

Hjælp og/eller henvisning til netværk

- Etnisk Ung: HOTLINE for unge (70277666) og fagfolk (70277686); etniskung.dk
 - Etnisk Konsulentteam: Rådgivning og hjælp for ansatte i Kbh. Kommune; etniskkonsulentteam.kk.dk
 - exitcirklen.dk
 - brydtavsheden.dk
 - red-safehouse.dk
- Piger/kvinder:
- pigegruppen.kk.dk
 - girltalk.dk
- LGBT-personer:
- sabaah.dk
 - lgbtasylum.dk
- Unge flygtninge:
- dfunk.dk

Aktører i København

- > SSP – Kbhs oplysende indsats, socialkontrol@bif.kk.dk (20472103)
- > Bydelsmødre, mai-britt@socialtansvar.dk (30177803)
- > Dialogkorps af unge og forældre, dialogkorpset@siri.dk (72142857)
- > Etnisk konsulentteam, etniskkonsulentteam.dk (33172808)

Konkrete aktiviteter

INSPIRATION FRA MINDSPRING - OG PLANLÆGNING

Inspiration fra Mindspring

- MindSpring er en gruppemetode, som er udviklet i Holland for asylansøgere og flygtninge til forebyggelse af psykiske og familiemæssige problemer
- Anvendt i DK siden 2010 af DFH målrettet både forældre, unge og børn
- Gruppeforløbet følger en manual med faste temaer og øvelser
- Gruppen ledes af en frivillig, der selv er flygtning og har samme baggrund som deltagerne: MindSpring-træneren; sammen med en professionel medtræner, der har en tolk til rådighed

En gruppemetode for og med flygtninge

- For forældrene med fokus på forældreskab og opdragelse
- For unge fokus på identitet, udvikling og forandring, ensomhed og fællesskab
- Særlige forløb med fokus på social kontrol afviklet for både forældre og unge
- Udgangspunktet er deltageres egne erfaringer og ressourcer. Metoden sikrer plads til refleksion og at ny viden og bevidsthed kan opstå og empowerment

Inspiration fra MindSpring ifm. aktiviteter

Det er muligt at tale om det svære:

- Nøgleord: tryghed, tillid og respekt
- Inddragelse, genkendelse og almengørelse – deltagerne skal selv på banen
- Aftal spilleregler
- Fokus på dialog frem for oplæg og diskussion

MindSpring-øvelser

1. For forældre: om at opdrage sine børn i et andet samfund, end man selv er blevet opdraget i
2. For forældre: Om social kontrol og konsekvenser heraf
3. For unge: Om normer og social kontrol
4. Rettighedsquiz

Planlæg før I kaster jer ud i aktiviteter

1. opstil mål

- Hvad er målet
- Hvem er målgruppen?

2. opstil delmål

- Hvad skal der til for at nå målet? Formulér delmål.
- Er der særlige målgrupper eller aktører, der skal tages hensyn til, eller som bør inkluderes i processen?
- Er der kompetencer eller særlig adfærd blandt frivillige eller brugergrupper, der skal ændres på kort sigt for at kunne arbejde mod det mere langsigtede mål?

3. fastlæg aktiviteter

- Hvilke aktiviteter skal sættes i værk?
- Ansvarlig - hvem gør hvad, hvordan bruger vi medarbejder-, frivillig- eller brugerressourcer bedst til at nå specifikke målgrupper?
- Formidling - til hvem og hvordan, hvilke lokale grupper eller målgrupper bør inddrages?
- Succeskriterier og dokumentation - hvad vil vi opnå, hvordan måler vi det?

Diskutér i grupper

A wide-angle photograph of a large-scale refugee camp. The foreground and middle ground are filled with rows of white, conical tents. The ground is dry and dusty. In the background, there are a few trees and utility poles under a heavy, overcast sky. A red rectangular box is superimposed over the center of the image, containing white text.

Tak for i dag!

udsatteflygtninge.dk